

Mircea
BLAJIN

Vis
pe timp de pandemie

POLISALM

Editura Polisalm
Str. Petru Zadnipru, nr. 15/2, of. 23, MD2044, mun. Chișinău
Email: polirom.md@gmail.com
Tipar: Bons Offices
Copyright © 2024, Mircea Blajin

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale
și editat cu contribuția Ministerului Culturii.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Blajin, Mircea.
Vis pe timp de pandemic/Mircea Blajin. – [Chișinău]: Polisalm, 2024
(Bons Offices). – 164 p.
ISBN 978-9975-3650-2-4.
821.135.1(478)-4
B 56

*Se dedică colegilor și lucrătorilor din sistemul
de sănătate căzuți în lupta cu pandemia COVID-19.*

*Cu scopul de a respecta secretul medical și etica profesională,
anumite date din acest text nu sunt reale.*

Dăinuiesc prin spațiu ideile, gândurile.

Banalitatea este plictisitoare.

Din când în când apare câte o rază de lumină ce spulberă
tristețea din starea de spirit puțin oboșită.

Fiecare își caută locul în acest univers care pare un haos.

Nu întotdeauna realizăm că și cel mai nemernic ins este ființă
umană.

Ura adesea ne-o ia înainte. Ce ar fi să trăim fără ură?

Când iubești, te dedici!

Poți deveni și tu o rază de lumină. Crede! Nu te opri. El te va
opri.

Timpul e stăpân în univers.

Să știi că tu decizi multe.

Ne e dat, dar nu știm ce și cât. Ne e dat totul.

Putem rupe un măr de pe orice ramură.

Viața e o primăvară, dar profită de roadele toamnei.

Deschide ușa cu mâna. Caută să fii corect.

E o cale lungă.

Ascultă, învață, caută. Caută universul în tine! Caută geniul
din tine!

Moartea ne va găsi singură.

22/11/2020

„Căci viața-ntreagă-a lumii-ntrege
Un vis e al eternei morți.”

(Mihai Eminescu, *Vis*, 1871-1872)

La început

La început trăiam un coșmar pe care nici nu mi-l imaginam câteva luni înainte.

Credeam că e un următor efect al mass-media, apoi am avut impresia că ar putea fi niște manipulări în scopuri geopolitice ori economice. Au trebuit mii de morți pentru a ne trezi la realitate, să realizăm gravitatea situației, devenind cu toții martori ai evoluției evenimentelor. Astăzi, în era științei și a tehnologiilor avansate, a omului atotputernic, mândru și orgolios, cu ambiții adesea nebune, gonind fără astâmpăr după bogății, plăcere și satisfacții, ne pomenim cu un tsunami biologic nemaivăzut de virulent. Economia s-a încetinit la nivel global. Neîncrederea în ziua de mâine, teama de moarte ne acaparează din ce în ce mai mult. Efectul de panică e prezent. Pentru a nu cădea în disperare, îmi zic că au mai fost epidemii și, de fiecare dată, ieșeam victorioși.

O asemenea zdruncinare ne trezește la realitate.

Întrebarea *ce va fi mai departe?* a devenit o obsesie. O dată în plus e cutremurată virilitatea omului.

La fel precum luând calea oceanului cu o ambarcațiune, ignorând primejdiile, ne pomenim cu furtuni și peripeții de tot felul. Cei optimiști își imaginează surprize de descoperire a noilor continente, cei pesimiști sunt siderați în așteptare de naufragiu, iar cei realiști își zic: suntem doar niște indivizi în căutare, un mic segment în evoluție etc.

Dar iată o întrebare a sensului existenței: suntem niște indivizi cu responsabilitate ori niște paraziți prădători, setoși de plăcere și putere, coruptibili, utilizându-ne rațiunea în scopuri egoiste? Înzestrați fiind cu rațiune, ar trebui să avem grijă și de mediul de unde ne tragem, să nu tăiem arborele care ne hrănește. Poate suntem o întruchipare, în același timp, a binelui și a răului ori, poate, pur și simplu, aceste două noțiuni se confundă? Binele unei fiare este răul prăzii sale. Dar aceasta a fost la începutul precedent. Astăzi am ajuns la un moment când totul ar putea bascula spre începutul unei următoare civilizații.

Nimic totuși nu ne împiedică să ne percepem și să ne comportăm ca niște ființe gânditoare, cu idei, cu conștiință și limbaj, cu o istorie. Ideile și ale lor realizări pot schimba lumea în „bine” ori „rău”. Mondializarea, dominarea, producerea beneficiilor, încurajarea consumului sunt opuse naturii din jur atât de fragile. Goana după confort distruge mediul din care ne tragem. Iar acușările, culpabilizările, căutarea vinovaților sunt de prisos.

Îmi pun adesea întrebarea: câte persoane au viețuit pe tot parcursul civilizației noastre până în ziua de astăzi? Căutările cele mai simple ne aduc cifra de peste o sută de miliarde de indivizi. Matematicienii și sociologii își cunosc meseria. Și când mai realizăm că unii se consideră imortali. Din frica de a dispărea fără urmă în fața cruntei realități, a confruntării cu moartea. Ar putea apărea o sciziune în psihismul nostru produsă de conștiința realității și de teama de a o accepta. Atunci întrebarea de ce să ne mai preocupăm de nu știu ce ecologie, de tot ce ne înconjoară, ce ne-a dat viață, de Pământul-mamă nici nu se pune, doar totuna vom muri. Ori, poate, căutând a învinge frica de moarte înainte de a găsi scopul existenței noastre, simțim necesitatea să consumăm? Precum un bebeluș înfometat și condus de pulsuni și de instinct caută sânul mamei sale și se înfige în el cu lăcomie.

Se consumă resursele din profunzime și de la suprafață fără milă, unii se îmbogățesc, alții sărăcesc, se acaparează puterea

prin țări și lume. Egoismul și goana după satisfacții ne urmăresc. Alegerea pare dificilă în fața ispitei.

Morala nu contează pentru marii populiști cu discurs contradictoriu și interese personale interferate cu cele naționale, ei utilizând chiar și religia în scopurile lor. Ne zicem că există Dumnezeu și Diavolul precum există viața și moartea, binele și răul. Suntem conduși de dorință, tentație, teamă, curaj...

Copiii mei sunt instruiți la o școală franceză cu valori iezuite. Ei gândesc altfel decât noi. Din mai multe considerente: o altă generație, societate, cultură, educație.

Președintele Bielorusiei, vorbind despre criza epidemiologică în primăvara anului 2020, a făcut aluzie la președintele Franței, care a calificat situația ca stare de război. „Ce fel de război, el nu știe cum să scape de vestele lor galbene”, sau ceva de genul ăsta. Lukașenko nu are veste, ele stau prin gulaguri și nimeni nici nu a auzit despre ele până nu demult. Astă-toamnă am văzut ce s-a petrecut după alegerile sale trucate: o revoltă populară fără precedent. Valorile sale sunt puterea absolută și controlul a tot ce se petrece în societate. Metode de dictator comunist. Acestea au fost cândva și valorile care mi s-au impus. Președintele Macron are valori iezuite, liberale, democratice și nu va fi niciodată înțeles de un Lukașenko ori de un Putin. Modelele liberalismului și cele ale autoritarismului sunt diametral opuse.

Dar iată că statul totalitar și criminal a revenit ca o avalanșă incontrolabilă după cutremurul căderii sistemului sovietic.

Pe ce cale vom merge mai departe, a credinței ori a ignoranței, a respectului ori a decadenței? Timpul ne presează atât de mult, de parcă totul s-ar fi oprit pe loc și s-ar fi confundat. Totuși perceperea realității ne poate înșela. Există visuri, fantasme, deliruri... Lumea e traumatizată întruna. Vom supraviețui oare ca specie? Poveștile, legendele, miturile, religiile ne-ar putea ajuta ori chiar salva. La fel precum și arta.

Serviciul

La spital, situația era tensionată. O bună parte din lucrătorii administrației și unii colegi cu sănătatea fragilă lucrau la distanță. Privind din exterior, spitalul de psihiatrie parcă ar fi adormit. Porțile automate cu grile erau închise în permanență. Teritoriul de 20 de hectare – aproape pustiu. Din când în când, vedeai doar personalul în mașini, pe jos ori pe biciclete venind și plecând de la serviciu. Pacienții erau prin pavilioane, în promiscuitate. Coronavirusul și-a făcut treaba și aici. Riscul de contaminare era important. Colegii de la spitalul universitar din proximitate conlucrau cu mult profesionalism, ne acceptau pacienții contaminați pentru evaluarea gravității și luarea deciziilor terapeutice necesare. Poate părea paradoxal, dar exista o situație de calm relativ: mai puțini pacienți spitalizați, mai puține consultații. În asemenea situații, reacția psihicului uman nu este una imediată. Dacă e să comparăm apariția ori agravarea tulburărilor psihice cu boala propriu-zisă provocată de COVID-19, atunci vom observa o deplasare a acestora spre o perioadă ulterioară, mai mult ori mai puțin apropiată. Altfel zis, manifestările tulburărilor psihice vor apărea ulterior. Rezultatele nefaste ale confinării asupra multor persoane, cu toate consecințele de bulversare a unui ritm stabilit: întreruperea legăturilor sociale și profesionale, traumatismul psihologic, stările de doliu, pierderea venitului ori a locului de muncă, reactualizarea angoaselor din trecut, decompensarea unor simptome ca depresia, fobiile, stările nevrotice și psihotice, sunt unele dintre aceste manifestări.

Vara primului an de pandemie a fost calmă. Planul de restructurare a spitalului e în desfășurare. Proiectul a fost susținut de administrație, corespunzând în mare măsură cu proiectul unui șef de serviciu care era în acest post ultimii ani, perioadă în care spitalul a cunoscut un mare declin. Am venit în instituție cunoscând situația, dar cu dorința unei noi experiențe în acest

spital psihiatric. Locuri vacante erau și în alte părți. Penuria de medici în spitalele publice la anumite specialități este o realitate de mai multe decenii în Franța. După venirea mea am fost martorul plecării mai multor medici cu vechime în muncă și a unor colegi veniți recent. Atunci când câțiva dintre ei au plecat concomitent, șeful de serviciu zicea că e ultimul său termen, însă apoi s-a implicat activ în restructurare. S-a convenit că fosta organizare trebuia schimbată radical, cu reducerea activităților spitalicești în favoarea celor ambulatorii, conform tendinței de moment. Numai că mai era nevoie și de rezultate. Serviciile ambulatorii s-au redus sub pretextul unirii centrelor medico-psiho-logice a două sectoare în unul. Până acum am avut parte de centre de consultații care activau în ambulatorii și de patru centre pentru activități terapeutice situate în aceleași locale, iar după reformă am rămas cu jumătate din acestea. Ce e drept, au apărut două structuri noi în fiecare din aceste centre: echipe mobile pentru îngrijire intensivă.

Această restructurare era dictată de situația de criză din sistemul psihiatric în raport cu schimbările din societate și cu criza financiară, care s-a repercutat în primul rând asupra serviciilor publice de sănătate și învățământ. Pentru a ne face să acceptăm reducerea mijloacelor financiare, erau bune toate metodele: dezbinarea, încurajarea unora care, în numele carierei lor, promovau proiectele pe placul administrației și nicidecum pe cele bine adaptate la teren ținând cont de cunoașterea funcționării instituțiilor. Se luau decizii fără a se ține cont de starea lucrurilor, adesea cu concluzii eronate și părtinitoare.

Victoria

În adresarea sa din 16 martie 2020, președintele Macron a declarat următoarele: „Nous sommes en guerre”, suntem în război cu pandemia!

Amintirile despre marile războaie ne-au fost transmise de către părinții și bunicii noștri, prin publicații, cărți, filme. Ori prin manualele de istorie, nu întotdeauna veridice. Războaiele mai mici nu se potolesc. Ecolul celor mari a marcat profund istoria, este încrustat în inconștientul colectiv și transmis din generație în generație.

Unele conflicte înghețate încep să se încingă din nou. În Karabahul de Munte s-au reluat luptele cu mai multe zeci de morți. Războiul din toamna anului 2020 la care a făcut aluzie Macron a fost unul sanitar și informațional, cu interacțiune socială și politică. Inamicul era invizibil, pericolul – în interacțiunile sociale directe, în faptul că oamenii sunt aproape fizic unul de altul și respiră aceleași particule. Specialiștii în materie epidemiologică, medicii, au propus politicienilor luarea deciziilor necesare pentru a opri răspândirea bolii. Catastrofa din Republica Moldova a fost una politico-socială, cu interacțiune sanitară și cu impact epidemiologic. Victime – de zeci de ori mai multe în raport cu numărul populației decât în unele țări din fostul bloc sovietic cum ar fi Georgia ori Țările Baltice.

Lupta se ducea prin protejarea căilor respiratori, prin măsurile de igienă și de distanțare socială. În următoarea etapă erau bătăliile din instituțiile medicale ori în izolare la domiciliu și unele remedii mai mult ori mai puțin eficiente. Pierderile au fost enorme și inestimabile: membri de familie, oameni scumpi, prieteni, cunoscuți, colegi... Ignoram cine va fi atins, cine va fi următorul, cine va scăpa doar cu niște răni, dar cine-și va lăsa și viața. Panica și neliniștea ne acaparaseră. Pe alocuri, și indiferența, doar că prețul indiferenței se numără în mii de

vieți. Stăteam pe rețelele de socializare, în fața televizoarelor și rămâneam copleșiți de numărul celor atacați. Mulți medici ne-au părăsit... Ce vor face pacienții din Republica Moldova, dar și de prin alte părți? Nu mai are cine să-i trateze și nu mai erau nici locuri prin spitalele unde se pot trata răniții.

Moldova avea nevoie de oameni competenți și „buni” la conducere, nu de criminali și de mincinoși incompetenți! Nu mai aveam unde ne retrage! În spate era prăpastia degradării!

Scrutinul din 1 noiembrie 2020 a fost și el un „război”! O participare fără precedent în ultimii ani, cu mobilizarea a sute de mii de cetățeni împrăștiați prin toate colțurile lumii. Era nevoie de schimbare.

Ne-am mobilizat cu toții pentru:

- a nu mai avea cel mai mare număr de decese de COVID-19;
- a nu umbla cu cerșitul de mijloace pentru tratarea unor pacienți (chiar cu merite distinse) în străinătate;
- a nu încuraja plecarea în masă din țară;
- a nu distruge și fura afaceri prospere;
- a nu numi în funcții de răspundere oameni incompetenți și corupți;
- a reveni la lege și la valori!

Și iată, se pare că bunul-simț a triumfat! A câștigat Maia Sandu cu un rezultat copleșitor, fiind aleasă președinte! O victorie mare, care ar putea deveni începutul unei noi etape din istoria acestui pământ. Dar drumul va fi anevoios.

* * *

Fără memorie nu am fi noi înșine.

Cu prea multă memorie nu am accepta schimbarea, am trăi în trecut.

Nu-mi place durerea. Am pierdut din vedere o durere, dar am învățat prudența.

Nu am uitat momentul, pentru a-l evita.

Ne învățăm să fim rodați ca mașinile.

Ne supunem legii cosmice care ne îndeamnă să nu ne subordonăm numai nouă.

Să ieșim din schemele repetitive, obsesionale, din auto-satisfacția masturbatorie!

Pornografia e și ea o sursă excitație (perversă), la fel cum furtul (miliardului), o recompensă.

Ieșirea din sine spre alții este o victorie asupra a ceea ce se mai numește autism.

Dacă dorim să continuăm calea trasată, însușim acrobația și tenacitatea.

Experiența ne inițiază și ne încurajează atunci când avem dorință.

Istovirea

E sâmbătă seara. Am avut o săptămână istovitoare, la fel precum săptămâna precedentă, la sfârșit de an cu două valuri de pandemie, la un an de zile de la începerea acestui calvar și a îngrijorărilor care ne acaparează.

COrona VIRus Decembrie 2019 – COVID-19.

Soția mi-a servit un cogniac bun. Focul din șemineu încălzește domol aerul de toamnă târzie din Normandia și adie a iz plăcut de lemn încins.

Anul 2020 s-a scurs foarte repede. Parcă nici nu a fost. Au rămas doar amprentele evenimentelor petrecute și lipsa celor care nu s-au realizat. Pentru prima dată în ultimii 23 de ani nu m-am putut reîntoarce în Moldova pentru sărbătorile de primăvară. Exact cu 22 de ani în urmă s-a stins din viață mama mea. Eram la Paris, mai precis, la Rueil-Malmaison, un orașel de suburbie, într-o cameră pusă la dispoziția mea la casa de bătrâni a Fundației Cognacq-Jay. Noaptea de marți spre miercuri rămâneam pentru a fi prezent la ședința cu psihanalistul meu. În seara acelei zile, tata m-a sunat, era lângă mama pe cale să se stingă, i-a transmis receptorul și ea a reușit să-mi zică doar câteva cuvinte de adio abia deslușite. Avea 60 de ani.

Acest an 2020 a fost unul care a adus moartea neașteptată în multe familii. E primul an din viața mea în care nu am putut să-mi vizitez baștina, mormântul mamei și pe cel al tatei, care a decedat și el la 9 mai acum 2 ani. De parcă ar fi vrut să spună că ziua victoriei rusești l-a omorât. Tatăl său, ce e drept, a fost omorât de regimul sovietic.

Anul a fost deosebit de toți ceilalți. Ceva s-a întâmplat cu civilizația noastră. Am impresia că deraiază trenul lumii de azi și asistăm la o alertă ce ne pune pe gânduri. Ceva nu e bine. Omul mai e și nemernic. Trebuie pus la locul lui câteodată. Vestea cea bună e că am scăpat de Trump și de Dodon. O altă veste

îmbucurătoare este că încetinirea industrială din cauza pandemiei a dus la ameliorarea calității aerului și a situației climaterice în general, favorabile sănătății și vieții. Prețul e enorm, dar asta e: pentru ca viața să continue, trebuie să înfruntăm moartea. Așteptăm o nouă primăvară a ieșirii din pandemie, a ieșirii din impasul climateric și al prostiei omenești. Până atunci, să ne facem treaba cu cinste. Iarna ne bate la ușă.

Sărbătorile

Crăciunul a trecut deja de două zile. În Franța e o sărbătoare de familie. Îmi amintesc, acum două decenii, căutam cu disperare împreună cu soția mea un restaurant, pentru a celebra aniversarea ei pe 24 decembrie, și nu era de găsit niciunul deschis în urbea noastră. În seara de Crăciun, toți francezii creștini serbează prin familiile lor. Frumoasă tradiție, pe care ne-am apropiat-o cu ușurință. Oricât ar părea de ciudat, dar sărbătorirea Crăciunului în Moldova Sovietică era o sărbătoare fantomă. Există în tradiții și în inimile oamenilor (marii majorități, cu excepția celor ce se credeau moștenitori ai comunismului revoluționar, cu voia ori fără voia lor). În cele trei decenii trăite la baștină am cunoscut perioade diferite. În frageda copilărie, mă conduceam după poveștile bunicii, adaptate la fiecare situație a vieții: fie secetă, fie probleme de familie, fie războaie, dușmăanii, credință, sărbători religioase și tradiții, nenorociri, viclenie... Am mai învățat colinde și bunica mă purta de mână prin mahala și pe la rude cu Florile Dalbe. Apoi, la școală, ni s-au interzis colindele. Serbarea Crăciunului s-a transformat în serbarea exclusivă a Anului Nou, cu Plugușorul său tradițional, fără a face aluzie la sărbătoarea Nașterii Domnului. De fapt, Plugușorul s-ar trage dinaintea sărbătorilor creștinești, fiind pesemne un ritual păgân din Antichitate.

Ambivalența era cu atât mai evidentă cu cât numărătoarea anilor erei noastre, începută la nașterea lui Hristos, intrată în uz ca o realitate incontestabilă, nici nu le trezea îndoieli ori remușcări liderilor comuniști.

Tata aducea în fiecare an câte un brad și îl împodobeam cu decorațiuni de sticlă colorată, ghirlande și lămpi electrice de diferite culori, păstrate cu grijă din an în an, ca simbol al Anului Nou. Mai confecționeam și la școală decorații pentru brad din lemn ori hârtie. A fost cea mai frumoasă perioadă a sărbătorilor

de iarna din acele timpuri. Se mai celebrau sărbătorile la școală și la serviciile de atunci ale părinților, la spitalul din sat, unde lucra mama, și la ferma unde tata era șef.

A trecut precum s-ar scurge apa unui râu acea perioadă și iată că și copiii noștri cresc. Văzându-i tot mai mari din zi în zi, realizez că timpul e necruțător. Remarcile unei fiice de 18 ani nu mai sunt cele ale unei fetițe. Societatea, școala, prietenii, rețelele de socializare, după ce părinții au pus baza educației, formează noua generație, surprinzătoare prin felul ei de a fi.

Iarna în nordul Franței este ca o toamnă târzie și ploioasă din Moldova ori România. Zăpadă avem foarte rar, o dată la vreo zece ani. Pentru a te atinge de puhavii și blânzii fulgi de omăt, trebuie să pleci la munte. Mirosul zăpezii cu frigul care-ți pișcă vârful nasului și urechile mă trimit cu decenii în urmă, atunci când ninge în fiecare iarnă iar sărbătorile de la sfârșitul anului erau mereu înzăpezite. Mai târziu, iernile au devenit mai schimbătoare, cu mai puțină zăpadă.

Perioada de iarnă este una propice răspândirii virusurilor. Pentru moment, suntem în plină pandemie de COVID-19. S-a scurs un an de zile de la începutul ei. A apărut vaccinul și în Europa. Cele rusești și chinezești apăruseră mai înainte, însă autoritățile europene nu le consideră de nădejde, din cauza absenței de transparență în cercetările din țările respective și a neîncrederii față de metodele de producere utilizate. Este vorba de sănătatea națiunilor, dar, în același timp, de o rivalitate economică, de o concurență fără loialitate, de un război economic ce decurge din războiul sanitar, dar și de o confruntare diplomatică.

Într-un an de zile, miza în lume s-a schimbat. Instituțiile medicale și medico-universitare, împreună cu angajații lor, medici, personal paramedical, tehnic etc., au ajuns în centrul atenției întregii lumi.

Iată cum vedeam lucrurile la spitalul unde lucrez în ajunul sărbătorilor de iarnă ale primului an de pandemie într-un mesaj pe care am fost solicitat să-l formulez.

La crise de l'hôpital publique en France aujourd'hui concerne également l'hôpital psychiatrique, qui se retrouve en pleine restructuration et évolution, dictées en partie par la rigueur financière et par l'évolution de la société. Sorti d'un fonctionnement asilaire, l'hôpital psychiatrique est resté pour beaucoup de patients un lieu de long séjour voire de vie. L'ancien asile continue encore d'être un lieu d'enfermement et de stigmatisation pour le malade psychiatrique. Le progrès de la psychiatrie avec la diversité des soins psychothérapeutiques, biologiques, physique, institutionnels en constante évolution, nous permet d'orienter le centre de gravité de l'intra hospitalier vers l'ambulatoire. L'hôpital de demain pourrait être imaginé comme un hôpital à variable, avec une modularité et une capacité d'accueil qui correspondrait à la demande du moment (situation d'urgence, pandémie...), avec comme objectif de sortir d'un fonctionnement hospitalo-centriste. L'implantation dans la citée ou faire venir la citée dans la proximité devrait être une priorité afin de poursuivre nos efforts pour la destigmatisation du malade psychiatrique.

Nous devrions opter pour un niveau d'offre moderne et efficace pour l'ensemble des usagers avec un encadrement humain par le personnel médical, paramédical et technico-hôtelier correspondant et nous espérons que des moyens seront mis à notre disposition. Notre objectif est de proposer des prestations de qualité et dignes pour tous les usagers du territoire desservi et de porter avec dignité son nom. Nous devons faire revenir la recherche et l'innovation et plaider une plus large coopération avec nos partenaires. L'exigence dans notre exercice devrait être la règle de base de même que le bon accueil et la fidélisation du personnel.

Suite à l'action de l'administration et avec l'effort de la communauté hospitalière, nous avons réussi à mettre la locomotive institutionnelle sur les rails et il nous reste de la mettre en marche

par l'organisation d'un fonctionnement dynamique et efficace avec le rapprochement des uns et des autres, la valorisation du travail de chacun et, peut être repenser certaines pratiques.

La période de crise sanitaire liée à la pandémie de COVID-19 nous a montré que le personnel est très compétent et de grande qualité et que nous avons réussi à faire face à cette épreuve qui n'est pas encore terminée.